

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього

Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція

***«СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ»***

29-30 вересня 2022 року

Україна, Мукачево

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього**

**СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ**

**MODERN TRANSFORMATIONS OF THE SERVICE ECONOMY:
TOURISM, RECREATION AND COMMERCIAL SERVICES**

**Збірник тез доповідей
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
29-30 вересня 2022 року**

**Україна, Мукачево
2022**

можна через власний досвід подивитися, як зодчі створювали стіни та склепіння замку; «оборона замку» – скласти свою конструкцію про оборону середньовічного замку; «облога замку» – імпровізовано збудувати замок і спробувати взяти його штурмом, постріляти з гармати. А ще тут виділили стіну для писання крейдою, адже часто туристи люблять щось писати чи дряпати на стінах музеїв на згадку. Загалом ідея зонування полягала в створенні єдиного простору, де кожен гість стає учасником експозиції, адже всього можна торкнутися, бавитися, будувати, клікати на екрані, писати на стіні; щоб кожна родина чи група, яка завітає до замку, могла побачити його історію, торкнутися її, відчувати, погратися та долучитися до неї.

Отже, реалізатори проєкту вирішили показати історію замку в інтерактивному цікавому форматі, через цифрові елементи експозиції, де представлені головні події та постаті історії замку. Усе це загалом викликати інтерес до вивчення історії, залучати туристів.

Зокрема, в рамках проєкту «Хроніки замку «Паланок» туристам презентували «Сторожку солдата» – кімнату-фотозону з реконструйованими обладунками та одягом різних епох, а також смарт-музей.

«Замкова сторожка» розташована поруч зі входом до самого замку, вже у його внутрішній частині. Загалом це невелика кімната, приблизно 4 на 4 метри, що вміщує стелажі та дерев'яні вішаки, спеціальні підставки, старі меблі. Уздовж стін розміщені полиці, а на них – зразки взуття, виготовленого вручну, головні убори, різне спорядження. Окремо на підставці – луки та мечі, на спеціальних хрестоподібних вішаках – середньовічний одяг.

Тут презентовані реконструйовані костюми лучника XIV століття – з луком, стрілами, шоломом, верхнім одягом і навіть нижньою білизною; костюм XVI століття та з пізніших часів жупан, який носили в цих краях, і який чимось схожий на козацький, а також шапка, оторочена бобровою шерстю, тощо. Зі зброї тут – шабля піхотинця XVIII століття, шпага, меч XIV століття, композитний лук, угорський палаш.

На згадку про враження, отримані у замку, відвідувач може зробити незабутню світлину у відкритій фотозоні, відчувши на собі всю вагу середньовічної кольчуги, взявши до рук важкого меча, одягнувши шолом.

УДК 338.483.12:728.81-044.956:069:004.928(477.87)(043.2)

ОТОКАР КАСИНЕЦЬ, НАДІЯ КАМПОВ
Мукачівський державний університет

МУЗЕЙНО-АНІМАЦІЙНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗАМКІВ НА ЗАКАРПАТТІ

Інвестиційно перспективний напрям туристичного відродження має музейно-анімаційне використання найвеличніших фортифікацій держави, що є загальнонаціональним надбанням і повинні бути доступними для широких верств відвідувачів, і передусім молоді.

Музеефікація – напрям музейної діяльності, що полягає у перетворенні історико-культурних чи природних об'єктів на об'єкти музейного показу з

метою максимального збереження та виявлення їх історико-культурної, наукової, художньої цінності [1, с.15].

Цей перспективний напрям можна проілюструвати на прикладі Ужгородського замку, де створено краєзнавчий музей Закарпаття та замку «Паланок», де функціонує історичний музей. Музеї в цих замках є сховищем історико-культурної спадщини краю та України, не дивлячись на невелике фінансування, вони продовжують працювати і приймати велику кількість туристів.

Пошвавленню туристичного інтересу до музеїв у замках сприяє якісне інформаційно-рекламне просування та проведення різнобічних історико-театралізованих фестивалів, змагань і анімаційних шоу. У Мукачівському замку регулярно проводяться лицарські турніри, учасники яких демонструють старовинну зброю, володіння арбалетами, стрілами, мечами і списами.

У Чинадієвському замку «Сент Міклош» щорічно відбувалися міжнародні фестивалі середньовічної культури «Срібний Татош», на яких проводилися видовищні середньовічні бугурти, двобої на мечах і алебардах, лунає автентична музика, готуються смачні страви за старовинними рецептами. Гості фестивалю могли відвідати екскурсії замком «Сент Міклош», придбати оригінальні речі на ярмарку. У цьому ж замку в 2016 році був започаткований щорічний фестиваль квітів «Кохання в Сент Міклош» [2, 3]. Показати свою майстерність приїжджали команди професійних флористів з України. Це були квіткові інсталяції розміщені в залах замку, на території, навіть на зовнішніх стінах. Символом кохання споконвічно вважається троянда. Туристи приїжджали з усієї України та сусідніх країн: Румунії Словаччини, Словенії, Угорщини, Польщі, Чехії.

Не меншою «родзинкою» фестивалю є класичний лицарський турнір в умовах, максимально наближених до реальних, що вимагає неабиякого вміння й безстрашся від його учасників. Для розваги глядачів передбачені два феєричні паради всіх учасників фестивалю у важких обладунках й при повному озброєнні, показові виступи каскадерів, кавалеристів, бардів тощо, розгортаються експозиції копій найрізноманітнішої зброї й обладунків усіх часів і народів. Туристи мають нагоду вправлятися під орудою бувалих тренерів у володінні холодною зброєю, стрільбі з лука, арбалета, гармат, метанні сулиці, кинджалів, бойових топірців й молотів. Тут кожен турист може спробувати себе у двобої на мечах із «справжнім» лицарем чи позмагатися з друзями у кращому володінні стрілецькою зброєю.

Відносно добре збережений вигляд та неповторна історія замків виступають сприятливими чинниками для організації такої діяльності, як історична реконструкція. В основному, у цьому форматі на Закарпатті відтворюють техніку ведення боїв, історичні події, культуру та побут середньовічної епохи. Фактично вперше така практика була застосована у 2009 р. Тоді на території «Паланку» відбулись «Замкові ігри», щоправда, зусиллями членів християнського ордена св. Георгія, що виник в XIV ст. при угорському

королі Карлі Роберті в дунайському місті Вишеград і відновленого в 90-ті роки ХХ ст.. Захід відбувався за офіційної підтримки Угорщини.

Протягом останніх років на Закарпатті з'явилися місцеві клуби історичної реконструкції: «Меч Оріона» (2010 р., м. Ужгород), «Веремій» (2011 р., м. Мукачево), «Орден святого Миколая» (2014 р., замок «Сент-Міклош»). Саме цей клуб виступив ініціатором ще одного дійства – театралізованого повстання селян проти влади Другетів в Ужгородському замку. Він подібний до флешмобу: поява яскравого костюмованого натовпу, що рухається центральною частиною міста до замку, викликає ефект несподіванки.

У Мукачівському замку колоритно реконструйоване весілля легендарної володарки «Паланку» Ілони Зріні та ватажка повстанців куруців Імре Текелі (ця історична подія відбулася в 1682 р.) Програма заходу передбачає відтворення церемонії вінчання, весілля, штурму замку; постріли з гармат, лицарські бої, середньовічні танці, музику, кухню; роботу ремісничого містечка тощо. Для її реалізації залучаються актори Мукачівського драматичного театру та члени лицарського ордену святого Миколая. При цьому, побувати в образі середньовічних героїв можуть і відвідувачі святкового дійства. Згадані тематичні заходи мають подієвий характер та збирають широкі глядацькі аудиторії. Окрім того, періодично рицарські поєдинки та середньовічні танцювальні номери можна побачити у рамках інших програм, наприклад, відзначення Міжнародного дня музеїв. Кілька років практикуються театралізовані нічні екскурсії зі смолоскипами, зокрема в Мукачівському та Чинадіївському замках.

Важливу анімаційну складову реконструкцій у світовій практиці відіграє організація вогняних шоу. На Закарпатті діють театри вогню «Fire Life», «Night Light», «Dragonfly» тощо. Їх виступи гармонійно доповнюють святкові програми.

Таким чином, у добре збережених замках Закарпаття протягом останніх років проводяться різноформатні анімаційні заходи. Вони відтворюють середньовічну атмосферу пам'яток, розкривають їх історико-культурний потенціал та популяризують, пожвавлюючи туристські відвідування. Організація історичних реконструкцій потребує проведення дослідницької роботи та матеріально-технічного забезпечення і реалізовується сьогодні, в основному, завдяки потужним громадським ініціативам краю.

Список використаних джерел

1. Іванов О. Замки і палаци Західної України: історія, культура, туризм (Історико-архітектурні пам'ятки замкового мистецтва). К.: Наш світ, 2004. 245с.
2. Фестиваль «Срібний Татош» 2016 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://md-eksperiment.org/>
3. Фестиваль квітів «Кохання в Сент-Міклоші». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kasa.in.ua/kohannia-v-sent-miklosh-chynadiievo-15>

ТУРИЗМ ТА КРАЄЗНАВСТВО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Наша країна має багату історичну спадщину та багаті природні ресурси, які значною мірою впливають на розвиток національної культури. За останні кілька років в Україні відбулися масштабні події, які привернули увагу всього світу, сформувавши культурну, архітектурну та духовну спадщину українського народу, який пройшов довгий і важкий шлях до розбудови сучасної незалежної держави.

На початку ХХІ ст. українське суспільство мусить знайти відповіді на низку серйозних внутрішніх й зовнішніх завдань, що викликані часом. Однією з пріоритетних складових формування сучасної української нації є відродження національної свідомості і національної пам'яті завдяки реформуванню й модернізації системи національної освіти. Передбачуваною стає роль історичної освіти в збагаченні багатомірової минувшини. Людство осмислюючи свою історію, зберігаючи і примножуючи скарбницю історико-культурної спадщини, формує у кожного громадянина почуття бережливого ставлення до минувшини свого народу, пам'яток історії і культури, а отже воно життєздатне, спроможне творчо розвиватись [1].

У визначенні самого терміна “краєзнавство” наріжним поняттям є “край”. Тут варто навести слова І. Франка, який зазначив, що в тодішній науці “краєзнавство” в основному значенні слова трактувалося, як “опис краю і його природних умов, географія з орографією і гідрографією, геологія, опис фауни і флори, клімату і т. п., одним словом, природознавство краю.” [2] Та вже у часи І. Франка до змісту краєзнавства були включені і дослідження з історії, економіки, фольклору, етнографії краю. Відтоді краєзнавство вийшло далеко за межі природознавства. Поняття “край” вміщує дві якісні ознаки: адміністративно-територіальну та етнодуховну. Саме вони і є предметом дослідження краєзнавства [1].

Аналіз основних напрямів досліджень рідного краю в 1920-х роках, наукових і практичних результатів цієї роботи показує, що досліджуваний період був одним з найважливіших етапів у розвитку краєзнавства. Саме в цей період були закладені науково-методичні та організаційні основи краєзнавчої роботи, підготовлені провідні фахівці в цій галузі знань, створені численні науково-дослідні установи краєзнавчого профілю, громадські об'єднання краєзнавців-аматорів. Подібний стан справ дав підставу ряду провідних сучасних вчених-істориків вважати період 1920-х - поч. 1930-х років “золотим часом краєзнавства” [3].

Туризм відіграє важливу роль в формуванні і розвитку туристичних міст. На відміну від природних факторів, історико-культурний чинник поєднує характерні риси рухомості і нерухомості і має свою історичну динаміку. З підвищенням рівня культури населення, історико-культурний туризм відіграє

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ТУРИЗМІ ТА РЕКРЕАЦІЇ	5
ГЕРМАН НАТАЛІЯ Туристично-рекреаційний потенціал Полісся	5
ЛЬТЬО ГАЛИНА, ЛУЖАНСЬКА ТЕТЯНА Історія краєзнавчих досліджень на Закарпатті	7
КАМПОВ НАДІЯ, КАСИНЕЦЬ ОТОКАР Смарт Музей як сучасна форма представлення культурної спадщини Закарпаття	8
КАСИНЕЦЬ ОТОКАР, КАМПОВ НАДІЯ Музейно-анімаційне використання замків на Закарпатті	10
КОТУБЕЙ ВІТА, ШТЕФАНЬО ЖАННА Туризм та краєзнавство як засіб формування національної культури	13
ЛЮСИК ТЕТЯНА Екскурсійна діяльність на Волині	14
МОРОЗ ФЕДІР Туризм в системі фізичного виховання учнівської і студентської молоді	17
ПЕРЕГУДА ЮЛІЯ Розвиток зеленого туризму в Україні	19
СЕКЦІЯ 2. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ	21
БЛИК ВЛАДИСЛАВ Передумови та ознаки цифрового етапу еволюційного розвитку туризму	21
БОЙКІВСЬКА ГАЛИНА, ГОНЧАР РОКСОЛАНА Диверсифікація та цифровізація в індустрії туризму	23
ГЕГЕДОШ КРИСТІАН Оцінка наукової діяльності вченого в умовах формування цифрового суспільства	24
ГОБЛИК-МАРКОВИЧ НАДІЯ, ХАУСТОВ ОЛЕКСАНДР Використання ГІС -технологій для підвищення туристичної привабливості регіону	26
КРИМКОВА ОЛЕКСАНДРА Розвиток віддалених форм зайнятості в Україні	28
ЛІТВІНОВА АНАСТАСІЯ Професійна підготовка майбутніх фахівців у сфері менеджменту	29
МАСЛИГАН РОМАН Підхід до організації функцій інтегрованої господарської діяльності кіберспортивних клубів	31
МЕДВІДЬ ЛАРИСА Використання простору міста в туризмі	33
РІЗУН АНДРІЙ, ЮРЧИШИНА ЛЮДМИЛА Цифрова економіка в індустрії туризму	35
ТОДЬЄРІШКО ЕРІКА Керування рухом основних фондів санаторно-курортного підприємства	37
ЧИЗМАР ІВАН Моделювання розвитку кіберспорту на основі методу лінійного програмування	38
СЕКЦІЯ 3. МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ ТУРИЗМУ, РЕКРЕАЦІЇ ТА КОМЕРЦІЙНИХ ПОСЛУГ	41
АНТОЛИК ГАННА КАМПОВ НАДІЯ, Особливості роботи менеджера в туристичній фірмі	41

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>